

Vergaderjaar 2023–2024

26 643

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Nr. 1082

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 oktober 2023

Hierbij bied ik u de voortgangsrapportage Strategie Digitale Economie aan.

1. Inleiding

Onze leefwereld speelt zich steeds meer in de digitale wereld af. In hoe we contact maken met andere mensen, waar en wanneer we maar willen. In hoe we werken, in hoe we ons vermaken, hoe we zakendoen, hoe we winkelen, en ga zo maar door. Digitalisering heeft onze samenleving en economie veranderd en verrijkt en biedt elk van ons in ons dagelijks leven unieke mogelijkheden.

Onze economie en maatschappij maken een digitale transformatie door. Van de razendsnelle ontwikkeling van digitale technologie, zoals kunstmatige intelligentie, tot hoe nagenoeg elk apparaat in ons leven op de kracht van digitalisering is gebouwd. Van de draadloze printer en onze smartphone, tot de pinpas waarmee we shoppen en de slimme auto waar we mee rijden. In de medische zorg helpt ICT om betere diagnoses te maken en in de industrie maakt ICT-productieprocessen efficiënter.

Digitalisering draagt overal bij aan onze (brede) welvaart, is onmisbaar in de economie en noodzakelijk voor de grote maatschappelijke opgaven zoals de klimaattransitie. Nederland loopt hierin voorop. Tegelijkertijd is die koploperspositie verre van vanzelfsprekend en moeten we oog houden voor de risico's waar de digitalisering van onze economie en samenleving mee gepaard gaat.

Daarom heb ik namens het kabinet in 2022 de Strategie Digitale Economie gepubliceerd (Kamerstuk 26 643, nr. 941). Met duidelijke ambities en concrete acties, waarmee wij gaan zorgen dat Nederland in 2030 de kansen van de digitale economie optimaal weet te benutten. En waarmee we onze toekomstige welvaart waarborgen. Dat betekent bouwen aan een

weerbare, ondernemende, vernieuwende en duurzame digitale economie. Een economie waarin iedereen in Nederland mee kan doen. Waarin we kansen benutten op een manier waarmee onze publieke waarden worden geborgd.

De strategie sluit nauw aan op het langetermijnbeleid van het Digitaal Decennium van de Europese Unie. De belangrijkste beleidsuitdagingen en opgaven zijn beschreven in vijf pijlers. Het draait om het stimuleren van kennis en innovatie in digitale technologieën, de benodigde digitale vaardigheden en de brede toepassing van digitale technologie in het bedrijfsleven. Zo zorgen we er nu en in de toekomst voor dat we onze productiviteit, verdienvermogen en concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken. Om dat te bereiken moet de digitale basis sterk zijn. Dat betekent goedwerkende digitale markten, die zorgen voor een gelijk speelveld, een hoogwaardige, betrouwbare en veilige digitale infrastructuur met connectiviteit van wereldklasse en een economie met bedrijven en consumenten die digitaal weerbaar zijn.

Met deze brief bied ik u de eerste voortgangsrapportage van de Strategie Digitale Economie aan. Hierin wordt de voortgang van het afgelopen jaar gepresenteerd en wordt zicht gegeven op waar we staan richting de doelen in 2030. Bij de voortgangsrapportage zijn ook aparte bijlages gevoegd met inzicht in de beschikbare middelen voor digitalisering en inzicht in voorziene evaluaties op het terrein van de digitale economie. Daarnaast is bij deze Kamerbrief een overzicht van AI-beleid gevoegd, dat inzicht geeft in de verhouding van verschillende kamerbrieven op het terrein van AI conform mijn toezegging aan het lid van Weerdenburg (PVV)¹.

De Strategie Digitale Economie is onderdeel van het Rijksbrede digitaliseringsbeleid, zoals uiteengezet in de Hoofdlijnenbrief Digitalisering van maart 2022 (Kamerstuk 26 643, nr. 842). Samen met de Strategie Digitale Economie bestaat die uit de Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren (Kamerstuk 26 643, nr. 940) en de Nederlandse Cybersecurity Strategie (Kamerstuk 26 643, nr. 925). Daarnaast zijn er diverse sectorale strategieën in wording, die ingaan op het digitaliseringsbeleid in een specifiek domein. Dit zijn onder andere het actieprogramma digitalisering van LNV, de nationale visie op gezondheidsinformatiestelsel en de I-strategie Rijk 2021–2025. De voortgang van de Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren en de Nederlandse Cybersecurity Strategie wordt later dit jaar door het kabinet met uw Kamer gedeeld.

2. Ontwikkelingen in digitale economie

De digitale ontwikkelingen gaan hard. Zet het nieuws aan en de kansen en risico's van nieuwe digitale technologie en innovatieve toepassingen vliegen je tegemoet. Zo is het afgelopen jaar gekenmerkt door de opkomst van het grootschalig gebruik van generatieve kunstmatige intelligentie (AI), waarbij de mogelijkheden en risico's van ChatGPT tot de verbeelding spreken. Ook het groeiend belang van digitalisering voor onze verduurzamingsopgave (de *twin transition*) zien we bijvoorbeeld terug in slimme energienetten en de procesefficiëntie in de industrie. Op geopolitiek vlak speelt digitalisering een alsmaar grotere rol. In hoe we open samenwerken met andere landen binnen en buiten de EU, maar ook de noodzaak om de opgave van toenemende strategische afhankelijkheden in digitale technologie te beantwoorden. Ik ga kort op deze drie ontwikkelingen in.

---

¹ Toegezegd tijdens het WGO over de digitaliseringsonderdelen van de jaarverslagen van de ministeries van EZK, BZK en JenV (Kamerstukken 36 360 VI en 36 360 VII en 36 360 XIII, nr. 22).

De digitale transitie gaat gepaard met onze verduurzamingsopgave. Deze twee onderwerpen zijn met elkaar verbonden vanwege het toenemende energieverbruik door digitalisering en de belangrijke positieve bijdrage die digitale technologie heeft in de verduurzamingsopgave. Overkoepelend aan de pijlers van de strategie wordt n.a.v. de motie Kathmann gewerkt aan een integraal plan voor duurzame digitalisering waarvoor een tweetal onderzoeken worden uitgevoerd. De ambitie is om eind 2023 de Tweede Kamer dit integrale plan en gesignaleerde acties toe te sturen. De Nationale Coalitie Duurzame Digitalisering wordt hierin betrokken.

De opkomst van generatieve AI brengt, naast uitdagingen, geweldige mogelijkheden voor de digitale economie, met bijvoorbeeld slimme toepassingen voor de krappe arbeidsmarkt. Om die kansen ten volle te benutten en risico's te mitigeren, wordt aan een integrale kabinetsvisie op generatieve AI gewerkt die recht doet aan de complexiteit en brede maatschappelijke impact.

Een groot deel van de technologie die digitalisering mogelijk maakt, komt uit landen van buiten de Europese Unie. De geopolitieke, economische en maatschappelijke context waarin de digitalisering plaatsvindt, verandert snel. Om onze autonomie goed te kunnen borgen, moeten we ons bewuster worden van onze strategische afhankelijkheden en van onze krachten ten opzichte van derde landen in het digitale domein. En moeten we maatregelen nemen om onze weerbaarheid te vergroten. Om die reden wordt gewerkt aan een agenda voor digitale open strategische autonomie. Deze wordt binnenkort aan uw Kamer aangeboden.

Deze aandachtspunten lopen dwars door de vijf pijlers van de strategie heen en vragen elk om gerichte aandacht. Waar dit leidt tot nieuwe acties of doelstellingen, krijgen zij een plek in de Strategie Digitale Economie en de voorziene jaarlijkse voortgangsrapportages.

3. Waar staat de digitale economie nu?

De digitale economie groeit, in pas met het belang van digitalisering voor onze economie en dagelijks leven. Dat spreekt uit de praktijk zoals onze digitaliserende productie en consumptie. En in de wijze waarop we werken, leren en van onze vrije tijd genieten via of met digitale middelen.

Op 27 september verscheen het eerste landenrapport voor Nederland van het Digitaal Decennium². Daarin constateert de Europese Commissie dat Nederland er wat betreft digitalisering (historisch) goed voor staat. In 2022 stond Nederland op de 3e plek op de DESI-index, de *digital economy and society index*. Sinds dit jaar presenteert de Europese Commissie geen landenranking meer, maar stelt zij de Europese collectieve inspanning om de digitale doelstellingen voor 2030 centraal en niet de relatieve prestaties van landen.

De Europese Commissie wijst op de goede staat van connectiviteit in Nederland en het hoge niveau van digitale vaardigheden van de Nederlandse bevolking. Tegelijkertijd benoemt zij ook de kwetsbaarheden zoals de uitrol van 5G in de 3,5 GHz band en de geringe aantallen nieuw-opgeleide ICT-professionals die de arbeidsmarkt bereiken.

Terugblik op resultaten langs de vijf pijlers

Pijler 1 Versnellen digitalisering mkb:

Het kabinet wil dat het mkb koploper is in de digitale transitie en Nederland hiermee in de top 3 van Europa zit. Een concrete doelstelling

² Europe's Digital Decade: digital targets for 2030 – Documents (europa.eu).

voor 2030 is dat 95% van het mkb een digitaal basisniveau heeft en 75% van het mkb gebruik maakt van geavanceerde digitale technologie, zoals cloud, AI en big data. In 2022 heeft 80% van het mkb een basisniveau aan gebruik van digitale technologieën en lijken we op weg om in 2030 in de buurt van de 95% te komen. Het gebruik van geavanceerde digitale technologie wil het kabinet, in lijn met de doelstelling van de Europese Commissie, naar 75% brengen in 2030. De huidige toepassing van met name AI door het mkb blijft nog achter met een 12% adoptie in 2021³ en is een aandachtspunt.

Het mkb is het motorblok van onze economie, dus is het van cruciaal belang dat mkb-bedrijven mee kunnen komen in digitalisering. Daarom is het afgelopen jaar met onder andere de tweede subsidieopenstelling van de pilot «Mijn Digitale Zaak» voor EUR 1 miljoen euro hier gericht in geïnvesteerd. Met deze regeling zijn 400 kleine retailondernemers geholpen bij het maken van hun eerstvolgende digitale stap. Ook is de uitvoering gestart van het driejarige *Smart Industry* schaalessprong Programma voor mkb'ers. Vijf *European Digital Innovation Hubs* (EDIH's) zijn begin 2023 gestart met hun activiteiten om bedrijven te helpen met de implementatie van geavanceerde digitale technologieën. Deze EDIH's zijn 50% gefinancierd door het Europese DIGITAL Fonds, dankzij Nederlandse cofinanciering van in totaal EUR 10,7 miljoen.

Pijler 2 Stimuleren digitale innovatie en vaardigheden:

Op digitaliseringsgebied is de droom van gisteren de praktijk van morgen. Hoe kortgeleden klonk AI nog als toekomstmuziek? Voor het maken van deze sprongen in de mogelijkheden van digitale technologie en om de kansen daarvan voor Nederland te verzilveren, is het stimuleren van digitale innovatie essentieel. Daartoe versterken we kennis en innovatie door middel van publiek-private samenwerkingen en structurele besteding van financiële middelen. In dat licht is afgelopen jaar de uitvoering van AINed met geld vanuit het Nationaal Groeifonds opgepakt. In dit programma worden kennis en innovatie op het gebied van AI en het gebruik van AI in verschillende domeinen versterkt en gerealiseerd. Ook gaan de eerste projecten van het Nationaal Onderwijslab AI (NOLAI) voor digitale onderwijsinnovaties van start.

Deze forse publieke investeringen zijn gedaan via het Nationaal Groeifonds. Dit geldt voor AI, maar ook voor kennis en innovatie op het terrein van fotonica en quantum. En voor (sectoraal) datadelen zoals bij Digitale Infrastructuur Logistiek en *Dutch Metropolitan Innovations*. Ook in de derde openstellingsronde van het Groeifonds zal via het 6G *Future Network Services* project met financiering onder voorwaarden een belangrijk impuls gegeven kunnen worden aan de ontwikkeling en toekomstige toepassing van 6G-technologie in Nederland. Daarnaast is de financiering voor de zogenaamde Europese Important Project of Common European Interest (IPCEI) belangrijk voor het bevorderen van digitale innovatie. Het honoreren van de voorstellen voor IPCEI-projecten op het gebied van cloud-infrastructuur en micro-elektronica gaat de komende jaren een impuls geven aan digitale innovatie op die gebieden.

Met de brief «Inzet op arbeidsmarktkrapte in de klimaat- en digitale transitie: Het Actieplan Groene en Digitale Banen» (Kamerstuk 29 544, nr. 1173) zetten de ministeries EZK, OCW en SZW in op het vergroten van het aantal digitaal geschoolden in Nederland. Het doel is duidelijk: een miljoen digitaal geschoolden in 2030. Met 707.000 ICT'ers in

³ De gegevens uit 2021 zijn de meest recente cijfers. Op basis van de ontwikkelingen op het terrein van AI en de aandacht daarvoor kan wel verwacht worden dat het gebruik van AI in de afgelopen twee jaren is toegenomen.

Nederland in 2022, blijft het tekort aan ICT'ers een structureel aandachtspunt.

Pijler 3 Creëren van de juiste randvoorwaarden voor goedwerkende digitale markten en diensten:

Duidelijke en concrete spelregels zijn essentieel om te zorgen voor een vertrouwde en eerlijke digitale economie waar iedereen van mee kan profiteren. Dat regelen we in Europees verband met wetgeving waarbij Nederland een nadrukkelijke rol in de totstandkoming speelt. Met de implementatiewetten van de Digital Markets Act (DMA), de Digital Services Act (DSA) en de Data Governance Act (DGA) zijn belangrijke stappen gezet in het borgen van goedwerkende markten in de digitale economie. Deze voortgang in Europa is cruciaal om betere randvoorwaarden voor goedwerkende digitale markten te creëren. In de onderhandelingen op belangrijke verordeningen, zoals de Digital Markets Act en de Digital Services Act, om regels te stellen aan het gedrag van grote digitale spelers en om de marktmacht van deze partijen in te perken, heeft Nederland zich actief opgesteld en op belangrijke punten richting gegeven. Er zijn in het afgelopen jaar ook stappen gezet om de uitvoering in Nederland zo snel mogelijk te realiseren. Zo is er 8 miljoen euro gereserveerd voor het toezicht op de DMA, DGA en DSA vanaf 2024.

Ook op de totstandkoming van de AI Act zijn de trilogieën in volle gang en draagt Nederland actief bij aan de onderhandeling, bijvoorbeeld over de invulling van de bepalingen voor AI-toepassingen met een hoog risico, zoals AI-toepassingen op het gebied van migratie en asiel. Voor data en clouddiensten is over de Data Act onderhandeld. Dit kader neemt drempels weg voor bedrijven die willen overstappen tussen cloud-leveranciers en creëert meer mogelijkheden voor gebruikers om toegang tot data uit apparaten te krijgen. Een duidelijk regelgevend kader zorgt voor markten waar consumenten keuzevrijheid en vertrouwen hebben en voor een gelijk speelveld waarop bedrijven concurreren en ondernemen aantrekkelijk is. Er is 4 miljoen euro gereserveerd voor de voorbereiding op het toezicht op de AI Act en de Data Act in 2024.

Pijler 4 Behouden en versterken van een veilige, betrouwbare en hoogwaardige digitale infrastructuur:

De digitale infrastructuur vormt het fundament waar de hele digitale economie op is gebouwd. Deze infrastructuur gaat verder dan de aansluitnetwerken bij bedrijven en huishoudens. Het gaat om het brede netwerk van regionale en internationale verbindingen van onder meer zeekebls, datacenters en internet exchanges. Dit netwerk zorgt dat elektronische communicatie naadloos tot stand kan worden gebracht met iedere locatie in Nederland. En het levert wat er nodig is om deze connectiviteit te behouden en op langere termijn te versterken. Nederland bezit een goede staat van vaste connectiviteit: vrijwel overal is er dekking met een minimale snelheid van 100 Mbps te verkrijgen, is er, ondanks uitdagingen, mobiele dekking op 4G en 5G en starten we met het bouwen aan 6G.

De Gigabit Infrastructure Act (GIA) is gepubliceerd en in april 2023 zijn de onderhandelingen in de Raad gestart. Nederland zet actief in op het tegengaan van de introductie van een vorm van Europese internettoelheffing. Met de zeekebelcoalitie is ingezet op het stimuleren van de aanlanding van nieuwe zeekebls om de positie van Nederland als digitaal knooppunt te behouden en verder te versterken. Op basis van een in 2023 uitgevoerde beoordeling wordt onderzeese datakebel-infrastructuur als vitale dienst aangemerkt. De uitrol van glasvezel bereikte het afgelopen jaar een nieuw record met bijna 1 miljoen nieuwe glasvezelaansluitingen,

maar het dichten van de digitale kloof voor de resterende 19.000 adressen in de buitengebieden blijft een belangrijke opgave.

Pijler 5 Versterken cybersecurity:

Het voorlopig Europees akkoord op de Cybersecurity Resilience Act (CRA) is een belangrijke mijlpaal geweest. De CRA maakt fabrikanten verantwoordelijk voor de cybersecurity van alle hard- en software die in de EU in de handel wordt gebracht. Mede op Nederlands initiatief is in de raadspostie onder meer overeengekomen dat deze verantwoordelijkheid gedurende de verwachte productlevensduur (in plaats van de voorgestelde maximaal 5 jaar) zal gelden en is er een vrijstelling gekomen op niet-commerciële open source software.

Het belang van onze digitale weerbaarheid is te groot om niet in gezamenlijkheid te organiseren. Daarom zijn er belangrijke stappen gezet voor de integratie van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC, JenV), het Digital Trust Center (DTC, EZK) en het Computer Security Incident Response Team voor digitale dienstverleners (CSIRT-DSP, EZK).

4. Aandachtspunten richting 2030

De positie en welvaart van Nederland is niet vanzelfsprekend: stilstand is achteruitgang, ook in de digitale economie. De ontwikkelingen gaan razendsnel en andere delen van de wereld investeren fors. In mondiaal perspectief lopen Nederland en de Europese Unie achter bij de Verenigde Staten en China in het digitale domein. Het Europese aandeel in de mondiale digitalisering is in de laatste 10 jaar tijd teruggelopen van 22% naar 11%. Ook in de lijst van 25 grootste digitale techbedrijven staat slechts een enkel Europees bedrijf genoteerd.

De Europese Commissie wijst er in het Digitaal Decennium en het landenrapport op dat Nederland de pas er in moet houden om de vruchten van de digitale transformatie te blijven plukken. Dit zijn de belangrijke aandachtspunten voor de komende jaren:

Tekorten aan ICT'ers en specialisten en het bezit van digitale vaardigheden om kennis en innovatie toe te passen. In de Strategie Digitale Economie is in lijn met de doelstellingen uit het Digitaal Decennium ingezet op de ambitie van 1 miljoen digitaal geschoolden. Momenteel staat de teller op 707.000 ICT'ers in Nederland en is het een grote uitdaging om in 2030 op dit streefcijfer uit te komen. Dit ook gelet op de achterblijvende instroom aan ICT'ers uit ICT-opleidingen. De Europese Commissie benoemt in de *State of the Digital Decade* dat Nederland momenteel relatief een groot aantal ICT-ers op de arbeidsmarkt kent, maar dat dit er én nog niet genoeg zijn én dat de instroom momenteel dermate laag ligt dat het (relatieve) tekort op gaat lopen. Het bereiken van deze mijlpaal zal lastig worden zonder blijvende en aanvullende inzet en middelen en aandacht voor de instroom via opleidingen en omscholing.

Het Actieplan groene en digitale banen dat dit jaar, ondersteund door verschillende brancheorganisaties, is ingezet om (nieuwe) medewerkers aan te trekken en te behouden, gaat een belangrijke bijdrage leveren. Urgentie en actie is nodig van de verschillende partijen op i) verhoging instroom in bètatechnisch onderwijs, ii) verhoging van de instroom en het behoud van technisch personeel op de arbeidsmarkt door onder andere aantrekkelijk werkgeverschap, iii) inzet op productiviteitsgroei door inzet van (proces)innovaties en digitalisering en iv) versterken van de governance en tegengaan van versnippering.

Achterblijvend toepassing van geavanceerde digitale technologie door het mkb, met name op het gebied van AI.

Het Nederlandse bedrijfsleven is door de bank genomen ondernemend, innovatief en concurrerend. Het gebruik van digitale technologie wordt doorgaans omarmd, vooral door het grootbedrijf, maar blijft nog wat achter bij het mkb. Cijfers uit 2022 geven het volgende gebruik van geavanceerde digitale technologieën binnen mkb weer: 60,2% gebruikt cloud-technologie, 13,1% past AI toe (in 2021), 27,3% maakt gebruik van Big Data. Uit de (internationale) vergelijking van het gebruik van geavanceerde digitale technologie blijkt dat Nederland er niet slecht voor staat, maar richting 2030 nog een stap kan maken om te zorgen dat minimaal 75% (doel 2030) van het mkb geavanceerde digitale technologie gebruikt. Het Rijk heeft bedrijven mede geholpen in het gebruik van digitale technologie via EDIH's⁴ en programma's als «Digitale werkplaatsen» en «Mijn digitale zaak», maar ook in specifieke sectoren zoals bij Digitale Infrastructuur Logistiek.

Structurele investeringen in digitale innovatie. Het is van belang om blijvend te investeren in kennis en digitale innovatie onder meer op het gebied van digitale sleuteltechnologie. De investeringen in onderzoek, innovatie, vaardigheden en toepassing van digitale technologie hebben afgelopen jaren een belangrijke impuls gekregen dankzij het Nationaal Groeifonds. Voor het voeren van een lange termijn beleidsagenda zijn daarnaast ook continuïteit en zekerheid van middelen van belang. Innovatie laat zich niet plannen, maar is wel gebaat bij zekerheid en een structurele basis op het terrein van organisatie en financiering. Hierbij is ook een aandachtspunt dat Europese fondsen zoals Digital Europe, Horizon Europe en Connecting Europe Facility kansen bieden voor financiering, maar nog beter benut kunnen worden. Ik roep het bedrijfsleven dan ook op om samen met mij vooral de mogelijkheden van deze financiering voor digitalisering en digitale innovatie actief te verkennen, onderzoeken en benutten. Internationale samenwerking met buitenlandse bedrijven en kennisinstellingen helpt om het gebruik van Europese fondsen voor investeringen in digitale innovatie te vergroten en daarmee de Europese kennis, positie en welvaart te versterken.

Spoedige beschikbaarheid mobiele frequenties: De 700 MHz-band is ten behoeve van de uitrol van 5G in 2020 al beschikbaar gesteld. Om van de verdere mogelijkheden die 5G-technologie biedt gebruik te kunnen maken, is het nodig om de 3,5 GHz-band hiertoe beschikbaar te stellen. Nederland ligt hierbij achter ten opzichte van andere landen in Europa. Dit punt heeft mijn aandacht en hangt op dit moment op een juridische uitspraak. Ik werk er hard aan om de 3,5 GHz-band zo spoedig als mogelijk beschikbaar te stellen voor zowel landelijk mobiel gebruik als voor perceelgebonden gebruik door bedrijven.

Een belangrijk punt dat de Europese Commissie minder expliciet maakt is **effectieve implementatie en toezicht op (nieuwe) regelgeving**. Het goed werken van digitale markten staat of valt met effectieve implementatie en adequaat toezicht op de nieuwe regelgeving. Dit geldt onder meer voor de DMA en DSA, maar ook bij de Dataverordening en de AI-verordening straks. Het is belangrijk om de toezichthouders de komende jaren goed te equiperen ook na implementatie van de verschillende verordeningen en vastleggen van hun taken in uitvoeringswetten. Effectieve implementatie en toezicht op de Netwerk en informatiebeveiligingsrichtlijn en blijvende innovatie in cybersecurity zorgen voor een

⁴ EDIH's zijn *one-stop shops* die bedrijven en organisaties ondersteunen om het hoofd te bieden aan digitale uitdagingen en concurrerender te worden door het verbeteren van bedrijfs-/productieprocessen, producten of diensten met behulp van digitale technologieën.

betere digitale weerbaarheid van bedrijven en burgers met state-of-the-art cybertoeepassingen, en geeft heldere kaders en rechtszekerheid waarin innovatie kan bloeien.

Ik kan mij vinden in de analyse van de Europese Commissie in het landenrapport voor het Digitaal Decennium. De aanbevelingen zie ik als een belangrijke aansporing om structureel te blijven investeren in de digitale economie, de doelstellingen in 2030 te realiseren en daarmee Nederland zo goed mogelijk te laten profiteren van de digitale transitie.

5. Samenwerking, monitoring en inzicht in effectiviteit

De digitale economie maken en vormen we samen. De samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen, overheden en andere stakeholders is bepalend voor het succes van het digitaliseringsbeleid. De totstandkoming en uitvoering van beleid kan niet zonder de inzet en de initiatieven van onze samenwerkingspartners. Zo vindt de uitvoering van de programma's voor het versnellen van de digitalisering van het mkb uiteindelijk plaats door regionale partijen met sterke regiokennis. En wordt de arbeidsmarktkrapte en het chronisch tekort aan ICT-ers aangepakt door brancheorganisaties met een aanvalsplan, ondersteund door het Rijk. Daarmee is niet alleen de Rijksoverheid aan zet om de kansen van digitalisering te benutten en te verzilveren richting 2030. Samenwerking is van cruciaal belang om onze doelstellingen van de digitale economie richting 2030 te behalen en de kansen van digitalisering te benutten en te verzilveren.

Voor het realiseren van succesvol langetermijnbeleid voor de digitale economie is het nodig dat we goed de staat van de digitale economie monitoren. Het monitoren van de uitvoering en van (tussentijdse) resultaten is noodzakelijk om vooruitgang in de digitale economie bij te houden en vast te stellen waar verdere inspanningen nodig zijn. In Europees verband doen we dat via de State of the Digital Decade, waarin de eerdere DESI-index is geïncorporeerd. Nationaal ben ik daarnaast een online omgeving aan het creëren voor de «Digitale Economie in Beeld» met diverse indicatoren die een beeld geven van de staat van de digitale economie. Dit is een instrument om overzichtelijk relevante informatie op het vlak van de digitale economie samen te brengen en alle belanghebbenden te informeren over hoe de Nederlandse digitale economie ervoor staat en zich over de tijd op gezette indicatoren ontwikkelt. Meten waar we staan, kan ons helpen de komende jaren voortgang te boeken.

Naast monitoring is het evalueren van beleid onmisbaar voor het verbeteren van ons beleid. Uw Kamer wees hier in het wetgevingsoverleg van november vorig jaar terecht op voor doeltreffendheid van beleid. In de bijlage van de voortgangsrapportage wordt inzicht gegeven in de geplande evaluaties voor komende jaren. Hierin wordt ook een overzicht van middelen voor stimulering van onderzoek en innovatie in de digitale economie gegeven.

6. Tenslotte

Met deze eerste voortgangsrapportage laat ik zien waar we staan met de uitvoering van de Strategie Digitale Economie. We hebben een goede uitgangspositie, maar er zijn nog veel stappen te zetten richting 2030. Blijvende aandacht voor digitalisering is nodig, want die goede uitgangspositie is geen rustig bezit. Zonder blijvende inspanning lopen we op lange termijn welvaart mis, vergroten ongewenste afhankelijkheden en kunnen maatschappelijke belangen onder druk komen te staan. Daarom blijven we investeren in kennis, innovatie en vaardigheden en werken we

aan de vormgeving van effectieve spelregels en toezicht op digitale markten. We doen dat samen, in onze ecosystemen met publiek-private samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en medeoverheden.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
M.A.M. Adriaansens